

Artur Malec

badacz niezależny

ORCID 0000-0003-0531-2882

DOI <https://doi.org/10.21697/ucs.2022.29.1.04>

PICKUP ARTISTS JAKO SUBKULTURA PONOWOCZESNEGO RYZYKA

Pickup artists as a subculture of postmodern risk

Streszczenie

Celem artykułu jest przybliżenie zjawiska subkultury uwodzicieli – *pickup artists* (PUA), których działalność rozpoczęła się w Stanach Zjednoczonych i głównie dzięki Internetowi pojawiła się na całym świecie, także w Polsce. Obecność subkultury uwodzicieli jest wynikiem przemian, które zaszły w czasach ponowoczesności, i wpisuje się w koncepcję społeczeństwa ryzyka Ulricha Becka. W artykule scharakteryzowano główne cechy społeczności PUA, która posiada własny sposób opisu (języka) oraz świat wartości, co pozwala ją ujmować jako rodzaj subkultury, a także współczesnego ruchu maskulinistycznego wychodzącego naprzeciw pewnym oczekiwaniom mężczyzn w sferze budowania intymnych relacji z kobietami. Przedstawiona została również historia rozwoju zjawiska *pickup artists* oraz kontrowersje związane z działalnością społeczności uwodzicieli. Sam wzór procesu uwodzenia, zaczerpnięty z jednego z podręczników uwodzenia, opisano przy użyciu koncepcji dramaturgicznej interakcjonisty Ervinga Goffmana, która przedstawia uwodziciela jako aktora, a sam proces uwodzenia określa występem teatralnym.

Słowa kluczowe: uwodzenie, *pickup artists*, społeczeństwo ryzyka, maskulinizm, subkultura, teoria dramaturgiczna

Abstract

The aim of the article below is to present the phenomenon of the subculture of seducers – ‘pickup artists’, whose activity began in the United States and mainly thanks to the Internet, appeared all over the world, including Poland. The presence of the seducer subculture is the result of the changes that took place in post-modern times and is part of Ulrich Beck’s concept of ‘risk society’. The article describes the main features of the PUA community, which has its own way of describing (language) and a world of values, which allows it to be perceived as a kind of subculture, as well as the contemporary masculine movement that meets certain expectations of men in the sphere of building intimate relationships with women. The history of the development of the pickup artists phenomenon as well as the controversy related to the activities of the seduction community are also presented. The very pattern of the seduction process, which was taken from one of the seduction textbooks, is described using the dramaturgical concept of the interactionist Erving Goffman, which depicts the seducer as an actor and describes the seduction process as a theatrical performance.

Keywords: seduction, pickup artists, society of risk, masculinism, subculture, theory of dramaturgy

Wprowadzenie – przemiany społeczeństwa ryzyka

W teorii Ulricha Becka społeczeństwo współczesne to społeczeństwo ryzyka. Począwszy od problemów związanych z technologią czy ekologią, a na relacjach międzyludzkich kończąc, ryzyko dotyczy każdej dziedziny życia człowieka. Beck podkreśla, iż próby złagodzenia jednego ryzyka będą rodzić następne (Żakowski 2006: 115–116). Ryzyka występujące w relacjach damsko-męskich mogą prowadzić do zjawiska

zwanego przeciwieństwem płci. Chodzi tu o rywalizację oraz konflikty pomiędzy mężczyznami a kobietami. Konflikty i problemy ujawniają się podczas rozwodów, decydowania w kwestii opieki nad dziećmi, z powodu podejmowania przez kobiety aktywności zawodowej czy tak zwanej zamiany ról, która narusza tradycyjny model rodziny. Równouprawnienie dało więc szansę kobietom, ale także stało się pewnym zagrożeniem dla podstawowej roli mężczyzny w rodzinie, który był nierzadko jedynym jej żywicielem (Beck 2002: 152–162).

Zmiany zaszły także w sposobie randkowania i otwartości ludzi na seksualność. Przyczyniła się do tego rewolucja seksualna w II połowie XX w. Dzięki antykoncepcji seks przestał być kojarzony jedynie z małżeństwem, rodziną i prokreacją – zaczął pełnić funkcję rozrywkową. Zarówno rewolucja obyczajowa, jak i ruchy feministyczne miały swój udział w zwiększaniu świadomości seksualnej wśród kobiet, dzięki czemu ostatecznie zyskały one znaczną przewagę nad płcią przeciwną na rynku matrymonialnym (Matlak 2011: 1–2).

Wyżej wymienione zjawiska przyczyniły się do podejmowania przez mężczyzn prób odnalezienia się w czasach współczesnych, znalezienia bądź też nadania sobie nowej tożsamości, a także poprawy swojej pozycji życiowej. Część mężczyzn, których szczególnie zaintrygowały kwestie związane z randkowaniem i budowaniem relacji z kobietami, zaczęła zdobywać wiedzę z dziedziny psychologii ewolucyjnej, hipnozy, manipulacji czy też programowania neurolingwistycznego, a następnie wykorzystywać ją w praktyce – podczas uwodzenia kobiet. Opierając się na swoim doświadczeniu, zaczęli za pieniądze nauczać innych mężczyzn, tworząc tak zwane *seduction community* (społeczność uwodzicieli) czy też inaczej społeczność *pickup artists*¹ – artystów podrywu (Strauss 2006).

Beck postrzega rewolucję technologiczną jako źródło kolejnych ryzyk, takich jak rozwój uzależnień od urządzeń elektronicznych czy internetu, ataków hakerskich czy negatywnego oddziaływania technologii na ludzi (Żakowski 2006: 117–127). Jednakże to właśnie Internet pełnił ogromną rolę w rozwoju społeczności PUA, ponieważ dał dostęp do wiedzy o uwodzeniu mężczyznom z całego świata, a także pozwolił zainteresowanym skupiać się wokół swoich idoli, którymi byli nauczyciele uwodzenia (Wacewicz 2009: 280). Dzięki aplikacjom randkowym, mediom społecznościowym oraz powszechnej i szybkiej dostępności – dał mężczyznom możliwość nieograniczonego poznawania nowych kobiet (Ansari 2016: 90).

Subkultura – wyjaśnienie terminu

Termin „subkultura” początkowo kojarzony był z grupami niedostosowanymi do większości społeczeństwa, żyjącymi gdzieś na uboczu, gdzie zachowania związane z przemocą czy przestępczością są na porządku dziennym. Subkultura była czymś gorszym niż kultura dominująca. Wśród amerykańskich socjologów termin „subkultura” rozszerzony został na pewne grupy społeczne, na przykład ze względu na ich etniczność, religijność czy wykonywany zawód. Jednak powstawanie nowych grup społecznych czy ruchów (jak np. ruch hipisowski) wymagało od socjologów przededefiniowania terminu „subkultura” bądź utworzenia nowych terminów, jak „kontrkultura” czy „kultura alternatywna”. Mirosław Pęczak zauważył, że wszelkiego rodzaju ruchy społeczne, grupy dewiacyjne czy przestępcze i inne zjawiska, które przyporządkowano do terminu „subkultura”, mają jedną wspólną cechę. Jest nią stosunek do kultury dominującej, który jest u tychże grup negatywny. Zdaniem Pęczaka subkultura to: „względnie spójna grupa społeczna pozostająca na marginesie dominujących w danym systemie tendencji życia społecznego, wyrażająca swoją odrębność poprzez zanegowanie lub podważanie utrwalonych i powszechnie akceptowalnych wzorów kultury” (Pęczak 1992: 3–4). Podobną definicję przedstawił Milton Gordon, który określił subkulturę jako podspołeczność, a następnie kulturę grupy – podkreślając tym samym odrębność kulturową subkultur w stosunku do kultury dominującej (Pacholski, Słaboń 2001: 137–138).

Definicja Donalda Cresseya oraz Davida Warda jest natomiast mniej agresywna w porównaniu z definicją Pęczaka, gdyż według nich subkulturę (lub podkulturę) określa się jako: „zespół norm zachowania powiązanych ze sobą w taki sposób, że można je wyodrębnić z szerszej kultury, której są częścią” (Siemaszko

¹ W książce *Gra* Neila Straussa termin *pickup artist* został przetłumaczony jako „sztukmistrz”, jednakże termin ten nie przyjął się w Polsce. Dlatego, na potrzeby artykułu, została zachowana oryginalna nomenklatura: *pickup artist* bądź PUA. Skrót PUA jest dosyć często spotykaną nazwą trenera uwodzenia także w Polsce.

1993: 134). Niejako rozszerzoną wersję powyższej definicji można znaleźć w *Słowniku socjologicznym*, gdzie subkultura to „kultura grupy społecznej lub zbiorowości, różniąca się w podstawowych społeczno-kulturowych aspektach od kultury szerszego środowiska; różnice te dotyczą przede wszystkim wartości i norm społecznych, zwyczajów, tradycji, religii i języka” (Załęcki, Olechnicki 1998: 208).

Powyższe definicje łączy ze sobą Andrzej Siemaszko, który z kolei podzielił subkultury na trzy typy, uwzględniając ich relację do kultury dominującej. Są to: subkultury powszechnie akceptowane, kultury dewiacyjne – nieakceptowane przez większość społeczeństwa oraz buntujące się przeciwko powszechnie panującym normom (Siemaszko 1993: 134–135).

Społeczność *pickup artists* wykazuje zarówno cechy subkultury, jak i ruchu społecznego, choć jednoznaczne przyporządkowanie PUA do konkretnego zjawiska może być problematyczne. Tomasz Budrowski odrzuca nazywanie *pickup artists* subkulturą, ponieważ uważa, że więzi pomiędzy członkami są zbyt luźne. Proponuje określenie społeczności PUA ruchem samopomocowym bądź kontestacyjnym. Sławomir Wacewicz z kolei definiuje społeczność uwodzicieli jako „nieformalny, niezinstytucjonalizowany i częściowo niejawnny ruch (względnie społeczność) mężczyzn podejmujących usystematyzowane i teoretyzowane działania mające na celu zwiększenie swojego powodzenia u kobiet, a przez to liczby partnerek seksualnych” (Wacewicz 2009: 280).

***Pickup artists* jako subkultura oraz ruch społeczny**

Subkultura PUA posiada własną nomenklaturę, która służy do opisywania w specjalnie dedykowanych temu forach internetowych wydarzeń, jakie miały miejsce w życiu jej członków i są związane z uwodzeniem, na przykład wyjścia do nocnych klubów. Samo uwodzenie jest określane jako gra, plażowanie bądź wypas. Gra jest niczym innym jak dokładnie przygotowaną strategią – zbiorem odpowiednich zachowań, które mają doprowadzić do wygranej, którą stanowi zdobycie numeru telefonu, umówienie się na randkę czy odbycie stosunku seksualnego z dopiero co poznaną kobietą. Gra może przebiegać w ciągu dnia, np. w parku, na ulicy czy galerii handlowej, jest to tak zwana gra dzienna (*Day Game* – w skrócie DG) bądź w nocy (najczęściej w klubach) – gra nocna (*Night Game* – NG). Członkowie społeczności mogą nazywać się graczami, bądź plażerami, choć najczęściej zwracają się do siebie, używając wymyślonych na potrzeby forum pseudonimów. Kobieta, którą PUA chce uwieść, określana bywa jako cel, sztuka, set lub nazywana jest cyframi w skali od 1 do 10 (przykładowo kobieta określona jako dziesiątka jest najbardziej atrakcyjna, a jedynka najmniej) (Strauss 2006; Markovik 2003).

Członków społeczności łączy wspólna ideologia, w którą wierzą. Według nich powodzenie u kobiet w większym stopniu zależy od sposobu zachowania niż od statusu materialnego czy zawodowego oraz wyglądu zewnętrznego. Schematy zachowań są przedstawiane jako wiedza teoretyczna, którą należy opanować i stosować w praktyce do momentu, aż staną się zautomatyzowane. PUA wierzą więc, że powodzenia u kobiet można się nauczyć (Wacewicz 2009: 281).

Wiedzę teoretyczną o uwodzeniu guru PUA zaczerpnęli z literatury popularnonaukowej (zwłaszcza psychologii ewolucyjnej), książek o manipulacji, hipnozie, mowie ciała oraz gestów, z literatury samopomocowej (tak zwane książki *self-help* opisujące, jak samodzielnie poradzić sobie z problemami osobistymi), poradników na temat samorozwoju, technik relaksacyjnych, seksualności i męskości, literatury ezoterycznej czy New Age, beletrystyki lub poezji (zwłaszcza o tematyce erotycznej i romantycznej) oraz poradników o byciu liderem czy zarządzaniu sobą (Strauss: 2006). Budrowski podkreśla jednak znaczenie praktycznego doświadczania procesu uwodzenia, a sama wiedza naukowa jest nierzadko dobierana do zdobytej już teorii po osiągnięciu wystarczającej liczby obserwacji prób uwodzenia (Wacewicz 2009: 283).

Pickup artists ma także cechy ruchu społecznego. PUA są zaliczani do nowych ruchów maskulinistycznych, a charakter współpracy poszczególnych członków subkultury pozwala uznać *pickup artists* za ruch samopomocowy. Członków PUA mogą łączyć także podobne wartości, np.: kwestionowanie instytucji małżeństwa oraz Kościoła lub pragnienie posiadania wielu partnerek seksualnych, choć nie wszyscy członkowie PUA wchodzi do społeczności z takimi samymi motywacjami. Dla jednych może to być ogólne pragnienie poprawy relacji zarówno z kobietami, jak i mężczyznami, szukanie stałej partnerki bądź chęć zaznania hedonistycznego stylu

życia. PUA ma także własną koncepcję budowy relacji pomiędzy mężczyznami a kobietami, która opiera się na dążeniu do przyjemności i braku zobowiązań (Wojnicka 2012: 107–111; Malec 2018: 53–55).

Zdaniem Alaina Touraine'a, aby ruch społeczny mógł powstać, potrzebny jest konflikt. Dla PUA zapalnikiem konfliktu jest niemożność zaspokajania potrzeby uprawiania seksu z kobietami, dlatego najczęściej do PUA przystępują mężczyźni, którzy mają problemy właśnie w tej sferze. Konfliktową ideologią dla PUA są ruchy feministyczne, które krytykują manipulacje mężczyzn, a swoimi postulatami komplikują relacje pomiędzy kobietami a mężczyznami (Wojnicka 2012: 111–113).

Subkultura *pickup artists* zaliczana jest do tak zwanej manosfery, czyli konglomeratu stron i forów internetowych, które są poświęcone tematyce wyłącznie męskiej. Manosfera, oprócz stron poświęconych PUA, obejmuje także miejsca skupione wokół męskich ruchów, np.: MRA (Men's Rights Activists) – skupiony na instytucjach oraz działaniach na rzecz praw mężczyzn, MGTOW (Men Going Their Own Way – Mężczyźni pójdą własną drogą) – ruch mężczyzn, którego reprezentanci – w przeciwieństwie do PUA – całkowicie wycofali się z jakichkolwiek relacji z kobietami i uważają, że niesprawiedliwy dla mężczyzn „system”, który faworyzuje kobiety, i tak się nie zmieni, więc wolą zrezygnować zarówno z korzyści, jak i strat, jakie mogą przynieść relacje z kobietami, czy skrajny odłam ruchów maskulinistycznych, jakim jest społeczność Involuntary Celibates (*incels* – mimowolny celibat, znana w Polsce jako *incele*) – jest to ruch najczęściej młodych mężczyzn, którzy poczuli się odrzuceni przez kobiety i czują wobec nich wrogość (Ribeiro, Blackburn, Brandlyn i in. 2020: 2).

Historia PUA na świecie oraz w Polsce

Początki subkultury *pickup artists* przypadają na lata 70. XX w. Pierwszą książką-poradnikiem, która poruszała temat uwodzenia kobiet, była *How to PickUp Girls!* Erica Webera. Jednakże za ojca *pickup artists* uważa się Rossa Jeffriesa, który w latach 80. zaczął sprzedawać swoje szkolenia z uwodzenia na kasetach VHS, stworzył własną technikę uwodzenia zwaną *Speed Seduction* oraz uczynił z klientów swoich szkoleń pierwszą społeczność uwodzicieli, skupiając ich wokół swojej osoby. W 1998 r. stworzył pierwszą stronę internetową dotyczącą uwodzenia oraz forum, gdzie adepci sztuki uwodzenia mogli dzielić się własnymi doświadczeniami. Tam też swoje przeżycia, taktyki czy niepowodzenia opisywali między innymi David DeAngelo oraz Erik von Markovik (pseudonim „Mystery”), którzy stali się później guru uwodzenia konkurencyjnymi dla samego Jeffriesa (Strauss 2006: 141–143).

Istnienie środowiska *pickup artists* zostało nagłośnione w 2005 r., gdy do księgarni trafiła książka pt. *Gra* autorstwa Neila Straussa. Strauss był dziennikarzem muzycznym oraz twórcą dwóch książek uznanych za bestsellery, opisujących życie i trasy koncertowe kontrowersyjnego muzyka Marylina Mansona oraz zespołu Mötley Crüe. Jego kolejny artykuł miał dotyczyć właśnie tajnej grupy podrywaczy, którzy na forach internetowych opisują swoje doświadczenia. Strauss, który jak sam przyznał w książce, nie miał powodzenia u kobiet, zgłosił się na pierwsze płatne szkolenie u jednego z użytkowników forum – Mystery'ego, popularyzatora własnej metody podrywu niebezpośredniego – tzw. *Mystery Method*, która zostanie dokładniej przedstawiona w dalszej części artykułu (Strauss 2007).

Kolejne spotkania i wspólne wyjścia do klubów zaowocowały przyjaźnią Mystery'ego i Neila Straussa, który na potrzeby społeczności PUA, a także chcąc zachować anonimowość, przyjął pseudonim „Style”. Strauss wnikał coraz głębiej w struktury subkultury – w relacjach z kobietami osiągał coraz częstsze sukcesy, a na forach jego wpisy zyskiwały popularność. Po jakimś czasie stał się biznesowym partnerem Mystery'ego i sam zaczął prowadzić szkolenia. Poznawał także różnych guru uwodzenia z konkurencyjnych „szkół podrywu”, którzy przedstawiali mu własne metody. Wszystkie swoje przeżycia opisał właśnie w książce *Gra*, której obecność na rynku przyczyniła się do popularyzacji *pickup artists* na całym świecie, także w Polsce (Strauss 2007).

Polska społeczność PUA, choć inspirowana jej amerykańskimi guru, wywodzi się głównie z twórczości psychologa Andrzeja Batko, który był także hipnoterapeutą oraz trenerem programowania neurolingwistycznego. Stworzył on autorską metodę uwodzenia zwaną NLS (NeuroLingustic Seduction – uwodzenie neurolingwistyczne) oraz zgromadził wielu przyszłych nauczycieli uwodzenia w swojej społeczności. Połączenie nauk NLS, *Speed Seduction* oraz *Mystery Method* przyczyniło się do utworzenia w 2005 r.

Akademii Uwodzenia. Drugą ze szkół – konkurencyjną, również utworzoną w 2005 r., była Warsaw Lair, której jednym z twórców i liderem był Marcin „Adept” Szabelski. W 2011 r. została wydana książka Piotra Pytona *Sex, magia i uwodziciele*, która w podobny sposób jak *Gra* Straussa przedstawia rozwój środowiska PUA, lecz tym razem w Polsce. Wielu z byłych polskich trenerów uwodzenia obecnie zajmuje się szeroko pojętym samorozwojem, marketingiem lub biznesem (Malec 2018: 46–48).

Uwodzenie jako gra

Proces uwodzenia stosowany przez *pickup artists* można opisać, używając teorii dramaturgicznej, której autorem jest Erving Goffman. Teoria ta głosi, że człowiek pełni funkcję aktora, odgrywającego przed innymi swoją rolę. Aktor w trakcie swojego występu wysyła innym sygnały wskazujące na to, jaką rolę społeczną odgrywa, jaką rolę pragnie przyjąć i jak chce być przez resztę traktowany. Gra Goffmana składa się z kilku elementów: kulisy interakcji, fizycznych rekwizytów oraz manipulacji wrażeniami (Goffman 2011; Turner 1998: 72–73).

Kulisy są miejscem, gdzie aktor przygotowuje się do występu. Dla PUA kulisy znajdują się na dwóch poziomach. Pierwszy to ten, podczas którego zdobywa się wiedzę: czyta książki, uczy się odpowiednich zachowań czy tekstów (tak zwanych rutyn), odwiedza fora internetowe lub korzysta z poradników video dostępnych w internecie. Drugi poziom kulisy dotyczy bezpośrednio samego wyjścia na scenę – wyboru odpowiedniego miejsca, ubioru lub udziału w praktycznym szkoleniu, na którym zacznie podchodzić do kobiet (Turner 1998: 72–73, Malec 2018: 50).

Fizyczne rekwizyty mają pomagać aktorowi podczas występu – zaliczają się do nich m.in. ubiór, gesty czy mowa ciała (Turner 1998: 73). To elementy ważne dla *pickup artists*, ponieważ każdy z nich może się przydać w trakcie uwodzenia. Amerykańscy PUA wykorzystywali teorię błyskotki, zwaną inaczej teorią pawia, gdyż PUA, niczym paw rozpościerający ogon podczas godów, wybiera krzykliwy, wyróżniający go z tłumu i ekstrawagancki strój, którego elementy, np. kapelusz, pomalowane paznokcie lub biżuteria, mogły być przedmiotem rozmowy z nowo poznaną kobietą. Także postać tak zwanego skrzydłowego (*wingman*) miała pomóc w procesie uwodzenia. Skrzydłowym był często inny PUA, znajomy bądź znajoma, który pomagał uwodzicielowi w nawiązaniu kontaktu z jego celem, na przykład zagadując koleżankę, z którą cel przyszedł do klubu. Zadaniem skrzydłowego jest także stworzenie wiarygodnego dowodu społecznego, czyli ukazanie PUA jako osoby o wysokim statusie towarzyskim, szanowanej przez innych i pożądanej przez inne kobiety (Markovik 2003: 43, 241–248; Strauss 2006: 474).

Manipulacja wrażeniami w teorii dramaturgicznej jest to występ właściwy odgrywany przez aktora. Goffman podkreśla istotę spójności zachowań ludzi, która prowadzi do porządku w interakcji, choć aktor także może pokusić się o próby manipulacji widownią (Turner 1998: 73). Spójność jest również ważna wśród PUA. Pewność siebie, poczucie humoru, bycie towarzyskim czy kontaktowym jest bardzo ważne, dlatego dążą oni do wykształcenia w sobie takich cech (cech tak zwanego samca alfa) lub sprawiania wrażenia, że się takie walory posiada (Strauss 2006: 36; Luna 2009: 63).

Występ sceniczny PUA jest oparty na trzech elementach: zauroczeniu, zbudowaniu komfortu oraz uwiedzeniu. Zauroczenie zaczyna się od zademonstrowania swojemu celowi wysokiej wartości DHV (*demonstration of highvalue*), czyli pokazania, że posiada atrakcyjne dla kobiet cechy samca alfa. W tym momencie, według metody uwodzenia niebezpośredniego Mystery’ego, PUA ma sprawiać wrażenie osoby niezainteresowanej swoim celem. Gdy ów cel zaczyna dawać miękkie piłki, czyli znaki, że jest zainteresowany bliższym poznaniem PUA, dochodzi do izolowania sztuki (w tym pomocna jest także obecność skrzydłowego), czyli odciągnięcie celu od jej grupy znajomych, aby rozpocząć proces budowania romantycznej więzi (Markovik 2003: 83–185, 187–250).

Ważna w tym momencie jest stopniowa eskalacja dotykiem oraz pilnowanie własnej ramy. W teorii Goffmana podczas interakcji ludzie tworzą ramy, które nadają odpowiedni ton rozmowie. Przykładem ramy może być prośba o przejście do rozmowy o interesach, która nadaje interakcji bardziej poważny charakter (Turner 1998: 78). To samo dzieje się według PUA podczas uwodzenia – kobieta może próbować nakładać własne ramy na rozmowę, co jest próbą manipulowania przebiegiem konwersacji w taki sposób, aby osiągnąć dominację w interakcji. W nomenklaturze PUA określane jest to jako *shit tests*, których przykładem

może być próba wpędzenia podrywającego mężczyzny w poczucie winy, wywołania w nim jakiejś emocji czy sprowokowanie go do tłumaczenia się przed kobietą. Im PUA jest bardziej odporny na próby narzucenia ram przez cel, tym bardziej wzrasta jego wartość, co pozwala przejść do zbudowania głębszej więzi z kobietą. Etap ten może trwać kilka godzin (w przypadku gdy PUA uda się uwieść kobietę w jedną noc) lub kilka randek. PUA wówczas stara się „trzymać ramę” i prezentować jak najwyższą wartość, aby doprowadzić do ostatniego etapu, którym jest uwiedzenie, czyli doprowadzenie do odbycia stosunku seksualnego z celem (Markovik: 83–185, 187–250).

W środowisku PUA proces uwodzenia określa się dosłownie jako grę, natomiast *pickup artist* jest graczem. Członkowie społeczności wybierają sobie pseudonimy, których używają na forach oraz podczas kontaktów z resztą społeczności, w trakcie szkoleń lub wspólnych wyjść. Zarówno podejście do uwodzenia jako gry, zabawy, czegoś na niby, jak i przyjęcie drugiej tożsamości – tożsamości uwodziciela, pozwala PUA złapać dystans do ewentualnych porażek w uwodzeniu czy też odrzucenia ze strony kobiet, gdyż to nie on sam poniósł klęskę, a tylko jego zewnętrzna tożsamość uwodziciela (Waciewicz: 280–283).

Ambiwalentne spojrzenia na środowisko *pickup artists*

Subkultura PUA jest krytykowana zarówno ze strony naukowców (psychologów czy socjologów), jak i środowisk związanych z feminizmem, a nawet z ruchami maskulinistycznymi. Zdaniem psychologa Philipa Zimbardo *pickup artists* spływają rolę kobiety w relacji do przedmiotu, który ma im dawać przyjemność seksualną czy rozrywkę. Ponadto kobiety są nagrodą – celem do zdobycia, a cały proces ich poznawania jest tylko elementem pewnej gry (Zimbardo, Coulombe 2015: 165–167). Wypowiedź psychologa potwierdza sam Strauss w *Grze*, który przyznaje, że każda nowo poznana kobieta wydawała mu się „jednorazowa i wymiennalna”. Ponadto skuteczne uwodzenie kobiet zamężnych czy będących w związkach rodziło coraz mniejszy szacunek Straussa do płci przeciwnej (Strauss 2006: 182–183, 382).

Kwestii uwodzicieli przyjrzał się także socjolog Anthony Giddens, który określił ich jako mężczyzn niezdolnych do zbudowania relacji z konkretną kobietą. Mężczyźni ci, choć kochają kobiety, są także ich niewolnikami: są uzależnieni od uwodzenia, od dreszczyku emocji związanego z samym procesem uwodzenia oraz seksu z kobietami (Giddens 2007: 104–107).

Pickup artists są często oskarżani o uprzedmiotowienie kobiet i promowanie technik molestowania. Za przykład może posłużyć tak zwane negowanie. Technika ta polega na celowym znieważeniu kobiety (na przykład wypowiadając krytyczną lub złośliwą uwagę dotyczącą jej wyglądu lub zachowania), najlepiej w towarzystwie jej znajomych, w celu obniżenia poczucia jej własnej wartości (Ribeiro, Blackburn, Brandlyn i in. 2020: 2). Z kolei za promowanie przemocy wobec kobiet Julien Blanc – jeden z założycieli szkoły Real Social Dynamics został deportowany przez australijskiego ministra imigracji. Wydarzenie to miało miejsce po kampanii społecznej w mediach społecznościowych krytykującej zachowanie Blanca wobec kobiet podczas organizowanych przez niego szkoleń (Lewis 2016: 96–97).

Walkę z krytyką PUA w mediach podjął jeden z uwodzicieli, twórca forum *Return to Kings* oraz popularyzator manosfery – bloger Roosh Valizadeh, znany pod pseudonimem Roosh V. W 2015 r. na jego blogu pojawił się artykuł zatytułowany *How to Stop Rape (Jak zatrzymać gwałt)*, który był odpowiedzią na dominującą w mediach narrację o istniejącej kulturze gwałtu w Stanach Zjednoczonych. Valizadeh w artykule zwraca uwagę na to, że społeczeństwo skupione jest na mężczyznach, aby ci nie dokonywali aktów przemocy wobec kobiet, jednakże same kobiety nie są uczone odpowiedzialności za swoje decyzje. Na podstawie własnych doświadczeń i obserwacji zauważa problem braku zainteresowania współczesnych kobiet kwestią własnego bezpieczeństwa zwłaszcza w sytuacjach, gdy są pod wpływem alkoholu lub narkotyków (Valizadeh 2015; King 2017: 311–312).

O roli kobiet w procesie uwodzenia także wspomina sam Strauss, który uznaje, że ostatecznie to kobiety decydują, czy chcą zostać uwiedzone, czy też nie. Jego zdaniem nie ma magicznych sztuczek, które pozwolą uwieść każdą kobietę, a wszelkiego rodzaju rutyny stosowane przez PUA zostały wymyślane tylko po to, by nie zanudzić i nie zniechęcić do siebie kobiety, której się pożąda lub w której się podkochuje (King 2017: 312–313).

Andrew King, doktor filozofii specjalizujący się w tematach dotyczących seksualności, uwodzenia oraz społeczności PUA, przyznaje, że *pickup artists* może być zjawiskiem, którego powstanie wywołała druga fala feminizmu – głosząca równość mężczyzn oraz kobiet we wszystkich sferach – w tym także seksualnej. Społeczne przyzwolenie na swobodę w wybieraniu partnerów (w tym także na jedną noc) przez kobiety może doprowadzić zdaniem Kinga do sytuacji, gdy PUA będą przez właśnie takie kobiety poszukiwani. Ponadto King postrzega nauki *pickup artists* jako sposób na przewyciężenie własnych słabości oraz poprawienie relacji z płcią przeciwną. Poznanie tejże wiedzy może pozwolić zrozumieć, jak kobiety i mężczyźni nawzajem sobą manipulują podczas uwodzenia; w przypadku mężczyzn chodzi o kwestie związane ze społecznym statusem oraz wewnętrznymi słabościami, natomiast kobiety manipulują własnym pięknem, w czym pomagają im przemysł modowy oraz kosmetyczny (King 2017: 312–313).

Zakończenie

W artykule omówiono subkulturę uwodzicieli, tak zwanych *pickup artists*. Społeczność ta, choć istnienie swoje zawdzięcza licznym przemianom społecznym, kulturowym oraz technologicznym, nie jest pierwszym ruchem, który przejawiał dążenie do hedonizmu. Podobne cechy reprezentowali na przykład libertyni w XVII oraz XVIII w.

Społeczność uwodzicieli może być interesującym przedmiotem wielu badań czy porównań. Zjawisko PUA, z powodu jego kontrowersyjności, należy nie tylko oceniać w kategoriach moralnych, można także przyrzeć się kwestii faktycznej skuteczności metod stosowanych przez *pickup artists*, sprawdzić, czy przynależność do tego typu grup zmieniła życie ich członków oraz to, jakie podejście do opisanych strategii uwodzenia mają kobiety czy inni mężczyźni. Pojawienie się społeczności uwodzicieli może stać się także przyczynkiem do refleksji nad poziomem socjalizacji mężczyzn i kobiet, zwłaszcza w sferze budowania relacji intymnych.

Działalnością PUA zainteresowały się media i kino. Trenerzy uwodzenia byli gośćmi programów w stylu talk-show oraz zarówno pozytywnymi, jak i negatywnymi bohaterami wielu artykułów, filmów czy seriali. Niektórzy z nich prowadzili własne programy telewizyjne poświęcone uwodzeniu. Jednakże to przede wszystkim internetowi subkultura PUA zawdzięcza swoją popularność. To właśnie tam, za pośrednictwem forów dyskusyjnych czy mediów społecznościowych, dochodzi do wymiany opinii, również na temat płci przeciwnej. Zarówno strony powiązane z manosferą, jak i miejsca w sieci internetowej poświęcone kobietom (w tym ruchom feministycznym) mogą być źródłem wielu ciekawych badań, ukazujących kondycję relacji damsko-męskich w XXI w. Zwłaszcza że obserwacja miejsc, które są naturalnym środowiskiem dla ich członków, może pozwolić na uzyskanie szczerych odpowiedzi na pytanie, co tak naprawdę myślą o sobie nawzajem ludzie żyjący w czasach ryzyka.

Bibliografia

- Ansari A. (2016), *Modern Romance. Miłość w czasach Internetu*. Gdańsk: Wydawnictwo Józef Częścik.
- Beck U. (2002), *Społeczeństwo ryzyka. W drodze do innej nowoczesności*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar.
- Giddens A. (2007), *Przemiany intymności. Seksualność, miłość i erotyzm we współczesnych społeczeństwach*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Goffman E. (2011), *Człowiek w teatrze życia codziennego*. Warszawa: Aletheia.
- King A.S. (2018), *Feminism's Flip Side: A Cultural History of the Pickup Artist*. "Sexuality & Culture" 22: 299–315, <https://link.springer.com/content/pdf/10.1007/s12119-017-9468-0.pdf> [dostęp 24.06.2021].
- Lewis B. (2016), *Multiple peripherals one cosmopolitanism: rights based feminism and the globe trotting Pick Up Artist*. "Sites: New Series", t. 13, nr 1: 88–110, <https://sites.otago.ac.nz/Sites/article/view/328> [dostęp 24.06.2021].
- Luna M. (2009), *Sexcode. Kodeks uwodzenia*. Warszawa: Hachette Polska.
- Malec A. (2018), *Subkultura PickUp Artists w Polsce i na świecie. Analiza socjologiczna*, nieopublikowana praca magisterska. Warszawa: Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego.
- Markovik E. von (2007), *Mistrzowska intryga metodą Mystery. Zwab piękną kobietę do łóżka*. Gliwice: Helion.

- Matlak M. (2011), *Kryzys męskości na przykładach wybranych postaci prezentowanych w polskich mediach*. „Zeszyty Naukowe Towarzystwa Doktorantów UJ – Nauki Społeczne” nr 2 (1/2011): 61–75, <https://depot.ceon.pl/handle/123456789/8023> [dostęp 24.06.2021].
- Pacholski M., Słaboń A. (2001), *Słownik pojęć socjologicznych*. Kraków: Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej.
- Pęczak M. (1992), *Mały słownik subkultur młodzieżowych*. Warszawa: Semper.
- Ribeiro M., Blackburn J., Brandlyn B. i in. (2020), *The Evolution of the Manosphere Across the Web*. Cornell University: 1–12, https://www.researchgate.net/publication/338737324_The_Evolution_of_the_Manosphere_Across_the_Web [dostęp 24.06.2021].
- Siemaszko A. (1993), *Granice tolerancji. O teoriach zachowań dewiacyjnych*. Warszawa: PWN.
- Strauss N. (2006), *Gra. Penetrując tajną społeczność artystów podrywku*. Warszawa: Świat Książki.
- Turner J. (1998), *Socjologia. Koncepcje i ich zastosowanie*. Poznań: Zysk i S-ka.
- Valizadeh R. (2015), *How to stop rape*, <https://www.rooshv.com/how-to-stop-rape> [dostęp 24.06.2021].
- Wacewicz S. (2009), „Gra” w uwodzenie. *Seduction community jako nowe zjawisko społeczne*. „Homo Ludens” 1: 279–297.
- Wojnicka K. (2012), *Teorie nowych ruchów społecznych w badaniach nad ruchami mężczyzn we współczesnej Polsce – próba aplikacji*. „Studia Humanistyczne AGH”, t. 11/2: 107–119, <http://journals.bg.agh.edu.pl/STUDIA/2012.11.2/107.php> [dostęp 24.06.2021].
- Załęcki P., Olechnicki K. (1998), *Słownik socjologiczny*. Toruń: Graffiti.
- Zimbardo P., Coulombe N.S. (2015), *Gdzie ci mężczyźni?* Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Żakowski J. (2006), *Koniec*. Warszawa: Wydawnictwo Sic!